

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6
2. เพื่อศึกษาระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ระหว่าง สังกัด อายุราชการ และวุฒิทางครู

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 แปรผันไปตามความรู้สึกของครูที่มีต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน
2. ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 อยู่ในระดับปานกลาง
3. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดเทศบาล มีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
4. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี, อายุราชการ 5-10 ปี และอายุราชการมากกว่า 10 ปี มีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
5. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ที่มีวุฒิทางครู ม.ลศ. หรือเทียบเท่า

หรือต่ำกว่าป.กศ.หรือไม่มีวุฒิทางครู, วุฒิป.กศ.สูงหรือ พ.ม.หรือเทียบเท่า และวุฒิ
ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา ใน
เขตการศึกษา 6 สังกัดกองการบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 356 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา
จำนวน 178 คน และสังกัดเทศบาล จำนวน 175 คน รวมทั้งสิ้น 711 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น ไปสอบถามครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนประถม
ศึกษา ในเขตการศึกษา 6 สังกัดกองการบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 28 โรงเรียน สังกัด
กรมสามัญศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน และสังกัดเทศบาล จำนวน 15 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น
50 โรงเรียน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 654 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.70 กัดเลือกนำแบบ-
สอบถามที่สมบูรณ์มาใช้ในการวิจัย จำนวน 600 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.39

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นรายปัจจัย แล้วจัดลำดับความสำคัญของ
แต่ละปัจจัย
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขต
การศึกษา 6 เป็นรายปัจจัย ระหว่าง สังกัด อายุราชการ และวุฒิทางครู โดยใช้ t-test

ผลการวิจัย

จากความมุ่งหมายและสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 มีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู ในปัจจัยเรื่องความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงานอยู่ในระดับสูงที่สุด

ปัจจัยที่ครูมีความรู้สึกค่อนข้างสูงรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องการระบุตัวตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และสถานภาพและการยอมรับนับถือ เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่ครูมีความรู้สึกอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการในหน่วยงาน ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน และสภาพการปฏิบัติงาน สำหรับปัจจัยในเรื่อง สวัสดิการในหน่วยงานครูมีความรู้สึกอยู่ในระดับต่ำที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยที่อยู่ตรงกลางซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.00 คะแนนปรากฏว่า ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการในหน่วยงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเพียงปัจจัยเดียว

ผลการวิจัยนี้ แสดงว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูแปรผันไปตามความรู้สึกของครูที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน ตรงตามสมมุติฐานในการวิจัย

2. ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 อยู่ในระดับปานกลาง ตรงตามสมมุติฐานในการวิจัย

3. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ที่สังกัดกองการบริหารส่วนจังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดเทศบาล มีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูซึ่งได้แก่ปัจจัยในเรื่องสถานภาพและการยอมรับนับถือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานในการวิจัย

ส่วนปัจจัยในเรื่องนโยบายและการบริหาร การติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ ความสามารถของผูร่วมงาน การระบุตัวตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงาน และความพึงพอใจในหน่วยงาน ครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกต่อปัจจัยดังกล่าวแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัย

4. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ที่มีอายุราชการต่างกัน ได้แก่ ครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี, ครูที่มีอายุราชการ 5-10 ปี และครูที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปี มีความรู้สึกต้อปัจจัยในเรื่องความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน ความเป็นมิตร และความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน ความสามารถของผู้ร่วมงาน โอกาสก้าวหน้า และสวัสดิการในหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานในการวิจัย

ส่วนปัจจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และความมั่นคงในการทำงาน ครูที่มีอายุราชการต่างกันทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกต้อปัจจัยดังกล่าวแตกต่างกัน ตรงตามสมมุติฐานในการวิจัย

5. ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ที่มีวุฒิทางครูต่างกัน ได้แก่ ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ครูที่มีวุฒิ พ.ม. หรือ ป.กศ. สูงหรือเทียบเท่า และครูที่มีวุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่าหรือต่ำกว่า ป.กศ. หรือไม่มีวุฒิทางครู มีความรู้สึกต้อปัจจัยในเรื่องสภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานในการวิจัย

ส่วนปัจจัยในเรื่องความเป็นมิตร และความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถในการนิเทศการปฏิบัติงาน โอกาสก้าวหน้า การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน และความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงาน ครูที่มีวุฒิต่างกันทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกต้อปัจจัยดังกล่าวแตกต่างกัน ตรงกับสมมุติฐานในการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรซึ่งเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ในปีการศึกษา 2518 ดังนั้นการอภิปรายผลของการศึกษาจึงมีขอบเขตจำกัดครอบคลุมไปถึงเฉพาะประชากรที่เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 6 เท่านั้น

1. การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู การศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 มีความรู้สึกต่อปัจจัยในเรื่องความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงาน อยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่ค่อนข้างสูงรองลงมาได้แก่ ปัจจัยในเรื่องการระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา สถานภาพและการยอมรับนับถือ อาจจะกล่าวได้ว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 มีความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงานในหน้าที่ของครูพยายามทุ่มเททำงานให้แก่หน่วยงานอย่างเต็มที่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน นอกจากนี้ครูยังมีความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กับครูใหญ่เป็นอย่างดี การปฏิบัติงานได้รับการยอมรับนับถือจากครูใหญ่ เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งน่าจะมีขวัญสูง เพราะสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ เบอร์เกธ¹ (Bergeth) ที่พบว่า ครูที่มีความสัมพันธ์อันดีกับครูใหญ่และมีความพึงพอใจในงานสอนแล้ว ครูจะมีขวัญในการปฏิบัติงานสูง เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่ครูมีความรู้สึกอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการในหน่วยงาน ความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน และสภาพการปฏิบัติงาน กล่าวได้ว่า หน่วยงานหรือโรงเรียนที่ครูได้ทำการสอนอยู่จัดบริการด้านสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ รายได้ของครูไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์การสอน และอาคารสถานที่เรียนไม่เพียงพอ จึงทำให้ครูมีความรู้สึกต่อปัจจัยดังกล่าวในระดับต่ำ แต่ก็มีใ้หมายความว่าครูมีขวัญในการปฏิบัติงานต่ำ เพราะว่ายังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการ นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาไปปฏิบัติงานเพื่อหน่วยงาน รายได้และสวัสดิการเป็นรอง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ จูเชียส² (Jucius) ที่ว่า

¹Robert L. Bergeth, "An Experimental Study of Teacher Morale in Selected School District of North Dakota," Dissertation Abstracts, Vo. 31, No. 12 (June, 1975), 6293-A.

²Michael J. Jucius, Personnel Management (Homewood, Illinois : Richard D. Irwin, Inc., 1971), pp. 285-288.

ในกรณีที่มีขวัญสูง ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานเพื่อหน่วยงานเป็นอันดับแรก และเพื่อบำเหน็จรางวัลเป็นอันดับรองลงมา เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการในหน่วยงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยตรงกลางซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.00 คะแนน เพียงปัจจัยเดียว ส่วนปัจจัยอื่นสูงกว่าทั้งสิ้น โดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยแปรผันไปตามความรู้สึกของครูที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน แสดงว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูแปรผันไปตามความรู้สึกของครูที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้

2. การประเมินระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครู การศึกษาครั้งนี้พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

การที่ครูมีขวัญอยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่าสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนน่าจะอยู่ในระดับปานกลางไปด้วย ทั้งนี้เพราะว่าจากการศึกษาของแอนเดอร์สัน³ (Anderson) พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ขวัญในการปฏิบัติงานของครูสูง สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนจะสูง และการสอนจะดีไปด้วย เป็นต้น

3. การศึกษาเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูระหว่างครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดเทศบาล และสังกัดกรมสามัญศึกษา การศึกษาครั้งนี้พบว่าครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สังกัดเทศบาลและสังกัดกรมสามัญศึกษา มีความรู้สึกต่อขวัญในเรื่องสถานภาพและการยอมรับนับถือ ใกล้เคียงกัน กล่าวได้ว่าครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกไม่แตกต่างกันเพียงปัจจัยเดียว อาจเป็นเพราะว่าการเป็นครูอยู่ในหน่วยงานใดก็ตามมีสถานภาพและการยอมรับนับถือเหมือนกัน

³ Lester W. Anderson, "Teacher Morale and Student Achievement" Journal of Education Research, (May, 1953), 693-698.

ส่วนปัจจัยที่ครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกแตกต่างกันได้แก่ ปัจจัยในเรื่องนโยบาย และการบริหาร การติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ ความสามารถของครูรวมงาน การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงาน และความพึงพอใจในหน่วยงาน กล่าวโดยส่วนรวมแล้วครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ครูมีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีผลต่อขวัญของครูต่างกันอาจจะเป็นเพราะว่าหน่วยงานที่ครูสังกัดอยู่มีนโยบายและการบริหารไม่แน่นอน ไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน ทั้งๆที่เป็นหน่วยงานในระดับประถมศึกษาด้วยกัน และมีผลไปถึงการติดต่อสื่อสารให้แก่ครูรวมงานได้ครูและเข้าใจในนโยบายและการบริหารไม่เพียงพอ

ในเรื่องความสามารถของครูรวมงาน ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันมากจึงมีผลทำให้ความรู้สึกในเรื่องนี้ต่างกัน

ในเรื่องการระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงานและความพึงพอใจในหน่วยงาน เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานโดยที่จะต้องเป็นนโยบายที่แน่นอน และสามารถที่จะปฏิบัติตามนโยบายได้ กล่าวคือว่าถ้าหากหน่วยงานหรือโรงเรียนมีนโยบายและการบริหารที่ดี มีผู้บริหารที่ดี จะทำให้ครูปฏิบัติงานมีความรู้สึกมีความมั่นคงในการทำงาน มีความพึงพอใจในหน่วยงาน และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน เป็นต้น

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรดาปัจจัยที่ครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกต่างกัน ครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญของครูสูงกว่าครูสังกัดเทศบาลและครูสังกัดกรมสามัญศึกษา แสดงว่าครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูทั้งสองกลุ่ม

4. การศึกษาเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูระหว่างครูที่มีอายุราชการต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี ครูที่มีอายุราชการ 5-10 ปี และครูที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปี มีความรู้สึกต่อปัจจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถในการนิเทศการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในการบริหาร การติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ สถานภาพและการยอมรับนับถือ การระบุตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของ

หน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงาน การยอมรับงานที่ไ้กระทำสำเร็จ ความรู้สึกภูมิใจ และเห็นความสำคัญของงาน ความพึงพอใจในหน่วยงาน แตกต่างกัน ครูที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปี มีความรู้สึกต่อปัจจัยดังกล่าวสูงกว่า กลุ่มครูที่มีอายุราชการ 5-10 ปี และกลุ่มครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ครูที่มีอายุราชการมากมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีอายุราชการน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบอ์เกอร์⁴ (Bergeth) ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานานปีจะมีขวัญในการทำงานสูง และเบนเคอร์⁵ (Bender) ยังพบว่า อายุและประสบการณ์ในการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับขวัญของครู แต่มีปัจจัยในเรื่องความเพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน ความเป็นมิตรและความร่วมมือกันของผู้ปฏิบัติงาน นโยบายและการบริหาร ความสามารถของครูรวมงาน โอกาสก้าวหน้าและสวัสดิการในหน่วยงาน ครูทั้งสามกลุ่มมีความรู้สึกใกล้เคียงกัน อาจจะเป็นเพราะว่าครูในโรงเรียนต่างก็มีความร่วมมือช่วยเหลือกันปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีความรักใคร่สามัคคีกัน และมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในการทำงานเหมือนกัน เป็นต้น

ผลการศึกษาี้ โดยส่วนรวมครูมีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูแตกต่างกัน ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. การศึกษาเปรียบเทียบขวัญในการปฏิบัติงานระหว่างครูที่มีวุฒิต่างกัน การศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า ครูที่มีวุฒิต่างครุต่างกันมีความรู้สึกต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ มีที่ไม่แตกต่างกันได้แก่ปัจจัยในเรื่องสภาพการปฏิบัติงาน อาจจะเป็นเพราะว่า สภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษามีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนความสะดวกสบายในการทำงาน

⁴Bergeth, *op.cit.*, p. 4293-A.

⁵John Edward Bender, "Moral of Elementary School Teachers," *Dissertation Abstracts*, Vol. 33, No. 8 (February 1973), 3981-A.

ไม่แตกต่างกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ครูที่มีวุฒิ ป.กศ.หรือเทียบเท่า หรือต่ำกว่า ป.กศ.หรือไม่มีวุฒิทางครู มีความรู้สึกตอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญสูงกว่ากลุ่มครูที่มีวุฒิ พ.ม.หรือ ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่า และกลุ่มครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี กล่าวได้ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีวุฒิ ป.กศ.หรือเทียบเท่า หรือต่ำกว่า ป.กศ.หรือไม่มีวุฒิทางครู สูงกว่าครูที่มีวุฒิ พ.ม.หรือ ป.กศ.สูง หรือเทียบเท่า และครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี อาจจะเป็นเพราะว่า ครูที่มีวุฒิ ป.กศ.หรือเทียบเท่า หรือต่ำกว่า ป.กศ.หรือไม่มีวุฒิทางครู มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนครูที่มีวุฒิสองชั้นซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการศึกษามาในระดับสูง มีประสบการณ์กว้างขวางกว่า จึงมีความรู้สึกสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงานที่เป็นอยู่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ขอเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงานในหน่วยงานเป็นสำคัญ และเป็นปัจจัยที่สังเกตได้ง่าย ไม่ครอบคลุมไปถึงปัจจัยอื่นที่อยู่ภายนอกหน่วยงาน เช่น สภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพทางร่างกายและจิตใจ เหล่านี้เป็นต้น ฉะนั้นจึงน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อไป
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญมากในวงการศึกษาผู้ทำการศึกษากันคว่ากันอย่างกว้างขวาง จากการศึกษาที่ได้ทำการศึกษามาแล้วพบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ฉะนั้นหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้บริหารการศึกษาจะต้องให้ความสนใจ ดูแล ตรวจสอบและเสริมสร้างขวัญในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นอยู่เสมอ การที่ครูจะมีขวัญสูงหรือต่ำย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับตัวครู ผู้บริหารการศึกษา สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในหน่วยงานและปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกหน่วยงาน เป็นต้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวครูและผู้บริหารการศึกษาอาจเรียกว่าปัจจัยมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผูปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่ง

จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ให้การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในความ
 ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร เหล่านี้จะมีผลทำให้ครูมีขวัญในการปฏิบัติงานสูง ซึ่งจะทำให้ครู
 ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และมีความตั้งใจร่วมกัน
 ทำงานเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน อาจเรียกว่าปัจจัยทาง
 ภายนอก มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานโดยตรงที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพ
 ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์
 ความสะดวกสบายต่าง ๆ ในหน่วยงานอย่างเพียงพอ นอกจากนี้รายได้สวัสดิการ การให้ครูได้
 มีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ และอื่น ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามขวัญในการปฏิบัติงานของครู
 สามารถที่จะปรับปรุงและเสริมสร้างได้โดยให้ครูเกิดความพึงพอใจในการสอน เพื่อนร่วมงาน
 และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในหน่วยงาน ทั้งนี้ผู้บริหารการศึกษา หรือครูใหญ่ จะต้องหมั่นตรวจ
 สอบอยู่เสมอ ซึ่งอาจจะสังเกตได้จากการทำงานของครูที่ร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นหมู่คณะ
 มีความรักใคร่กันและมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น ในโรงเรียนครูใหญ่เป็น
 บุคคลสำคัญมากในการเสริมสร้างขวัญในการทำงานของครู จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ
 ประสานความร่วมมือ ประสานความสามารถของครูที่แตกต่างกันให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน
 ให้มากที่สุด นอกจากนี้ครูใหญ่จะต้องศึกษาและเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครู
 มีขวัญดี

การศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย
 อยู่ในระดับสูง เช่น ปัจจัยในเรื่องความรู้สึกภูมิใจและเห็นความสำคัญของงาน การระบุตัวเอง
 เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และสถาน-
 ภาพและการยอมรับนับถือ ปัจจัยเหล่านี้ควรที่จะพยายามที่จะรักษาไว้ให้อยู่ในระดับสูงอยู่เสมอ
 ส่วนปัจจัยที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ เช่น ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการในหน่วยงาน ความ-
 เพียงพอของรายได้จากการปฏิบัติงาน และสภาพการปฏิบัติงาน ปัจจัยเหล่านี้จะต้องมีการปรับ-
 ปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น โดยที่หน่วยงานและผู้บริหารการศึกษาต้องพยายามจัดสภาพแวดล้อม
 ต่าง ๆ ในการทำงานให้ครูมีความพึงพอใจ ให้สวัสดิการและรายได้ที่เพียงพอ ซึ่งจะเป็นการ
 เสริมสร้างขวัญของครูให้สูงขึ้น

ส่วนการวิจัยที่พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ควรจะได้มีการปรับปรุงให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงปัจจัยบางอย่าง เช่น ปัจจัยในเรื่องสวัสดิการ รายได้ และสภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย